

Petur Mohr Dam, fyrrverandi lögmaður og formaður Javnaðarflokksins

Petur Mohr Dam 100 ár

Í dag eru liðin 100 ár síðani Petur Mohr Dam, fyrrverandi lögmaður og formaður Javnaðarflokksins varð føddur. Í hesum sambandi skipar Javnaðarflokkurin fyri stevnu í vikuskiftinum

Síða 7

Málið, ið fór av sporinum

Jørn Astrup Hansen, stjóri í Føroya Banka heldur, at við avtaluni millum landsstýrið og donsku stjórnina fekk bankamálið ein óvirkiligan enda

Síða 10-11

Umhugsa at byggja tyrlupall á Glyvursnesi

Síða 8

Poul Schlüther, fyrrverandi forsætisráðharri:

Ein gleðilig hending at handa føroyingum undirgrundina

Hóast tað í áratíggju hevði verið samráðst um at fáa fullan rætt yvir føroysku undirgrundini, vóru vónirnar ikki stórar til, at hetta yvirhøvdur kundi lata seg gera. Ein samrøða í september 1992 millum Poul Schlüther, Jógvan Sundstein og Atla P. Dam var nóg mikið - og málið var leyst og liðugt

Síða 24-25

Poul Schlüther, fyrrverandi forsætisráðharri í Danmark var í Klaksvík í vikuskiftinum. Sosialurin hevur skift orð við hann um undirgrundina, kreppuna í Føroyum og núverandi støðuna við kravi um fullveldi
Mynd: Jan Müller

B36 hevur eftir 6 døgum fingið 6 stig ímóti oddaliðnum

Ítrótturin síða 13-20

Ronny Samuelsen úr B36 og Jan Andreassen úr KÍ

HB styrkti um sína støðu í toppinum, spælmaskinan hjá GÍ steðgaði upp, og suðuroyarliðini taptu tilsamans 14-2

VØRUKOYRING FLYTING ÚR FØROYUM TIL FØROYA

Goymala & Flytlkassar
TILBOÐ verða gívlín Lagaligir prísir!

Pf. HP trading TRANSPORT
Tlf. 317272 Fax 315009

FLOGFRAKT/ SJÓFRAKT

SAFARI TRANSPORT

GREIDA ALLAN FLUTNING & ØLL PAPPÍR

Tlf. 31 22 22

Poul Schlüter, fyrrverandi forsætisráðharri í Danmark:

Ein gleðilig hending at handa føroyingum undirgrundina

Hóast tað í ártíggjund hevði verið samráðst um at fáa fullan rætt yvir føroysku undirgrundina, vóru vónirnar ikki stórar til, at hetta yvirhøvdur kundi lata seg gera. Ein samrøða í september 1992 millum Poul Schlüter, Jógvan Sundstein og Atla Dam var nóg mikið, og málið var leyst og liðugt

DAGNY JOENSEN
JAN MULLER

Í vikuskiftinum helt Poul Schlüter, limur í ES tinginum, fyrilestur í Klaksvík, í sambandi við 90 ára føðingardag hjá kommununi.

Hóast fyrrverandi forsætisráðharri hevur havt stóra ávirkan á føroysk viðurskifti tey 10 ári hann røkti hetta embætið, hevur hann ikki gjørt viðmerkingar til gongdina í Føroyum, síðani hann fór frá í 1992, og sum nakad av tí seinasta í forsetastarvinum lat føroyingum rættindini til undirgrundina.

Sosíalunni hitti fyrrverandi forsætisráðharri í Klaksvík, og nátturliga var evnið um undirgrundina, seinni kreppuna í Føroyum, og núverandi støðuna við kravi um fullveldi, á skraninu.

Poul Schlüter, sum nú er 69 ára gamal, er ES-tinglimur á fjórða ári. Næsta ár er valskeiðið liðugt, og hann gevst í politikk. Hann hevur verið politikari í 35 ár, og heldur, at tað er nóg mikið.

Spurður hvussu tað kundi lata seg gera at føroyingar so bráðliga fingur rættin til undirgrundina, sigur Poul Schlüter, at hetta málið hevði verið viðgjørt í árávis millum Føroyar og Danmark, og at hann kendt á sær, at tíðin var búgvín at avgreiða málið.

Tað skuldi vekja gleði í Føroyum

– Eg hevði sum forsætisráðharri fleiri ferðir gjøgnum árin samráðst við landsstýrslimur um spurningin. Hjá mær var tað umráðandi at føroyingar fingur handað undirgrundina á ein slíkan hátt, at tað skuldi vekja gleði í Føroyum. Tí segði eg Jógvan Sundstein og Atla Dam í september 1992, at nú fór eg at lata øll rættindi til føroysku undirgrundina til føroyingar, og tað fegnast teir um.

22. desember 1992 kom Poul Schlüter til Føroya og ástalan um undirgrundina var undirskrivað. Hetta hevur verið ein av seinastu uppgávanum hjá forsætisráðharri, tí 14 dagar

seinni tók Poul Nyrup Rasmussen við sum forsætisráðharri.

– Anker Jørgensen, forsætisráðharri, var í Føroyum í 1981, og tá legði hann harðliga út við at siga, at yvirtøkuan av undirgrundini kom als ikki upp á tal.

Føroyska samfelagið munandi ment

– *Hvussu ber tað til, at støðan fullkomiliga broyrist eftir 10 árum?*

– Tað er ein nátturlig frágreiðing til tað. Eftir 10 árum var føroyska samfelagið nóg ment og meira vant við at hava stórra heimildir innan heimastýrið. Eg helt hetta verða rætta løtan, og at tað skuldi gerast á ein virðiligan hátt. Kortini tryggjað eg mær, at um olja varð funnin í føroysku undirgrundini, so skuldi tað hava ávirkan á upphæddina í blokstuðlinum, sigur Poul Schlüter.

– *Var tað tilvildarligt at føroyingar fingur rættin til undirgrundina, júst tá vit búskaparliga vóru um at fara á húsangang?*

– Nei, hetta hevði als einki við búskaparligu støðuna at gera. Málið skuldi avgreiddast fyrr ella seinni, og hevði verið loyst um fimm ella tey kofin. Tá hevði tað verið gjørt eftir drúgvur og ógvusligar samráðingar, har partarnir høvdu blakað hvør øðrum alt óhugsandi fyr. So hevði tað íð hvussu so er ikki verið ein gleðilig hending, so sum eg fegin vildi, sigur Poul Schlüter.

Lattari at varðveita ríkisfelagsskapin

– *Var tað ikki uppgáva tít sum forsætisráðharri at halda saman um danska ríkið. Hvussu kennist tað at hava gjørt Danmark minni?*

– Min áskoðan er, at yvirtøkuan av undirgrundini ger tað lattari at varðveita ríkisfelagsskapin. Min avgerð var gjørt við tí í hyggju, at hóast føroyingar fingur rættin til undirgrundina, so kundu teir kortini verða verandi í ríkisfelagsskapinum. Við øðrum orðum: Undirgrundin skuldi ikki vera grundgeving fyr at føroyingar tóku seg úr fel-

lagsskapinum, fyr at tryggja sær rættin til undirgrundina, sigur fyrrverandi forsætisráðharri.

Skeivt at rættindini til undirgrundina vóru í Danmark

Spurður um danir ikki hava verið sera gávumildir í hesum máli, vátta Poul Schlüter, at hetta var ein stórvingin gáva, men at Føroyar eins og onnur lond í hesum tíðarskeiði, vóru eitt samfelag í menning. Í einum og hvørjum menningarstigi noyðdust danir at skilja, at tað ikki var rætt, at føroyska samfelagið, sum kortini er so fjarskotið frá hinum partinum av ríkinum, høvdu rættindini á landi, meðan rættindini til undirgrundina vóru í Danmark.

– Vit kunu saktans varðveita ríkisfelagsskapin, fyr tað um føroyingar hava rættindini til undirgrundina.

– Var hetta málið ikki avgreitt í 1992, so høvdu vit fingið rættligt kriggið í spurninginum um suverenitetin í dag. Nú ber til at samráðast um hesar spurningar í øllum góðum. Tað hevði ikki verið veruleiki í dag, um málið um undirgrundina ikki var loyst, sigur Poul Schlüter.

– Vist stovnaði og føroyabólkin

– *Vart tú við til at stovna nóg umrøddu føroyabólkin, við embætismönnum í ymsum ráðharrastovum í Danmark?*

– Ja, tað var eg sanniliga. Slíkar bólkar stovnaðu vit eisini í øðrum lórum, har vit létu teir mest vandu embætismennin gera metingar í slíkum lórum, sigur Poul Schlüter, og grundgevingur hetta við at siga:

– Á heysti 1992 kom bráðliga undan kavi, at tað vóru trupulleikar í føroysku peningastovnum. Í minari tíð var bert talan um Sjúvinnubankan, og tað fór til, at vit stovnaðu føroyabólkin.

– *Seinni hesur verið fort fram, at hetta var ein atlan fyr at fáa Føroya á húsangang?*

– Tað høvi eg ongantíð høyrð, heldur hinvegin. Í minari stjórnleiðarartíð var

Poul Schlüter var forsætisráðharri í Danmark í 10 ár, frá 1982 til 1992. Hann var eisini formaður í Konservativa flokkinum í nógv ár, men ætlar sær nú, eftir 35 ár í politikk, at gevast næsta ár

stovnanin av embætisbólkinum og samráðingarnar, sum vit fóru við Landsstýrið, bert ein roynd at bjarga Føroyum undan kreppuni. Eitt nú spurningurin um at leggja bankarnar saman, var yvirhøvdur ikki frammi tá. Min stóða var greið. – Eg vildi als einki gera við víkandi Føroya Banka. Hóast 80 ári mi vóru latin alturum, og forsætisráðharin lekk sína ársligu frágreið-

ing frá ráðgevandi nevndini, sum var ógvuliga álvarsum, varð einki gjørt frá danskari síðu at broyta óhepnu figgjartligu kósina í Føroyum. Í 1982 sigur Ráðgevandi nevndin at búskapurin í Føroyum er «ophelet». Í 1984 verður sagt, at hann er «overophedet» og í 1986, at búskapurin er «voldsom overophedet».

Tók ikki ávaringarnar

fyrí fult?

– *Vóru ávaringarnar hjá Ráðgevandi nevndini ikki tiknar til eftirtektar. Hevði forsætisráðharri ikki skyldu at gera nakad fyrí at stöðga óhepna gongina?*

– Føroysku politikararnir hava altíð lagt dent á figgjartlig sjálfstýri, og soeieðis er skipanin eisini sambært heimastýrislógini. Føroyar hava búskaparligt sjálfstýri, undantikið blokstuðulin,

sum føroyingar eisini sjálvir gera av, hvussu skal nýttast.

– Eg kann ímyndað mær, hvat tað hevði ført til, um t.d. danska stjórnin hevði lagt nýtt uppskot fram um broytingar í lógini, sum gav dansku stjórnini móguleikar at undirmeta avgerðir hjá føroysku myndugleikunum. Eg kann víska teg um, at tað hevði ført til rættiligt stríð, sigur Poul Schlúther, og tekur samanum: – Sum viðurskiptini eru sambært heima-stýrislógini, hava føroyingar einsamallir fíggarligu ábyrgdina av teimum samtyktum, sum teir vilja lata stuðul til.

Leiðluturin hjá Óla

– Tað hava verið røddir frammi, sum vilja vera við, at tú einki gjørði við støðuna í Føroyum, fyrri at fáa atkvøðuna hjá Óla Breckmann, id er tímir í tingbólkinum í tínum flokki?

– Nei, soleiðis var tað als ikki. Óli Breckmann var limur í tingbólkinum, og møtti eisini av og á, men talan var ikki um at tingbólkurin var bundin av føroysku atkvøðuni.

– Óli Breckmann studlaði tínnari stjórn, við m.a. at atkvøða fyrri „kartoffelkurren“, og var avgerandi at kvøðan tá?

– Jú, rætt er tað, men tað var nógv ár áðrenn kreppan í Føroyum kom. Viðvíkjandi at lata føroyingum rættindini til undirgrundini tók eg sjálvur hesa avgerð, og eg eri sannførdur um, at tað var í røtum tíma.

– Breckmann var sjálvandi fegin um avgerðina, men eg tosaði ikki við hann, áðrenn eg tók avgerðina. Men kunnáði hann um tað aftaná. Tað var avgjørt ikki leiðluturin hjá Óli Breckmann ella hansara støða í tingbólkinum hjá Konservativu, sum fórdi til at undirgrundin kom á føroyskar hendur, sigur Poul Schlúther.

Fólkið fingið dirvið og áráði aftur

– Sjálfstýrislandsstýrið, sum nú stur krevur fullveldi. Møgulig oljuvinna byrjar um nøkur ár. Var tað so ein góður handil fyrri danir at lata føroyingum undirgrundina?

– Tað haldi eg avgjørt. Støðan er fyrri tað fyrsta nógv betur nú. Avtalan við dansku stjórnina um bankamálið, ger tað meira liviligt í Føroyum, eins og fólkið hevur fingið dirvið og áráði aftur, fiskiveiðan er góð og prisirnir uttanland somuleiðis. Hetta fær fólk at trúgva uppá framtíðina, og tað skulu vit fegnast um.

– Síðani er tað oljan. Vónandi er olja í føroysku undirgrundini, og allarbest um hon er í stórum mongdum, men hon skal finnast, áðrenn føroyingar gera sær vónir um nakað ríkiðnmi av hesum. Áðrenn tað, skal marknaðrættan við bretar avgreiddast. Helst verður tað innan alt ov langa tíð, og vónandi til tyrimunar fyrri Føroya land.

Byggjð ikki á vónir um komandi oljuríkið

– Alt hetta skal avgreiddast áðrenn føroyingar gera sær tankar um framtíðar vinning av oljunni, men eg hugsi, at føroyingar eru so mikkið at sær komnir, at teir ikki byggja samfelagið á forvantað oljuríkiðnmi, sigur Poul Schlúther, sum heldur, at føroyingar higartil hava verið ógvuliga skilagóðir í samband við fyrreikingarnar til móguliga oljuvinnuna.

Tveir partar skulu vera um olna semju

Um orðaskiftið viðvíkjandi loysing, sigur Poul Schlúther, at hann altíð hevur havt ta fatan, at tveir partar skulu til at semjast um at varðveita ríkisstetáskapin. Tá annar parturin ikki vil longur, er tað ein sjálfvlygja, at sambandið verður kvett. – Eg eri fyrri at varðveita ríkisfelagsskapin, undir eini nútíðar skipan. Føroyar hava tað eisini fyrri neyðini, men tað hevur Danmark ikki - hvørki politiski ella fíggarliga, men vit vilja fegin varðveita sambandið. – Haldi danir kanska at best hevði verið at sloppið av við Føroyar? sigur, at tað ongastaðni stendur, at Føroyar skulu

verða sjálvstøðug tjóð, men bert, at føroyingar vilja hava fullan suverenitet. Heldur ikki stendur í skjalinum at ríkisfelagsskapurin skal avtakast, og tað heldur hann verða á góðari leið.

Óhugsandi at kroysta nakran til nakab

– Tú ert ikki sannførdur um at føroyingar fara at krevja loysing bemanvegin?

– Tað er tykkara avgerð. Eg vil tó ráða føroyingum frá at fara úr ríkisfelagsskapinum, men heldur at broyta innihaldið soleiðis, at tað situr til nútíðar krøv. Ynskja føroyingar kortini at landið verður sjálvstøðug tjóð, so mugu danir góðtaka tað.

– Tað, at danir vilja kroy-

sta føroyingar at verða verandi í felagsskapinum móti terra vilja, er óhugsandi í dag, sigur Poul Schlúther, sum leggur dent á at hann av sínum eitingum tók stig til at lata føroyingum undirgrundina.

Hann tosaði síðani við sínar ráðharrar, og teir vóru samdir við forsætisráðharranum um, at hetta skuldi gerast á ein virðiligan hátt.

Eftir hetta kunnáði Poul Schlúther Fólkatíngið um sína avgerð, og meirluti var fyrri hesum, hóast ikki allir flokkar vóru eins fegnir um tað.

– Í bløðunum vóru heldur ongur atfinningar. Tað var bert tikið til eftirtektar, at málið varð avgreitt, sigur Poul Schlúther

Poul Schlúther, ES tinglimur og fyrrverandi forsætisráðharrari í Danmark: – Víst støvnaði eg føroyabólkin. Sítkar bólkar støvnaðu vit eisini í øðrum førum, har vit lótu teir mest vandu embætismenninar gera metingar

Jógvan við Keldu, býráðsformaður, bjóðaði Poul Schlúther ta Føroya at halda fyrilestur um ES við at liti til føroysk viðurskipti, í ambandi við at Klaksvíkar Kommuna fylti 90 ár. Á myndini Jógvan við Keldu, Poul Schlúther og ein annar danskur fyrilestrarhaldari, sum vitjaði í Klaksvík henda dagin